

کنکاشی در بازار قیصریه لار با هدف ریشه یابی دوره ساخت بنا

مقایسه تطبیقی بازار قیصریه لار و بازار زرگران بخارا

محمد علی آبادی*^۱، فروغ سلمان پور^۲

^۱ استادیار معماری، عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز، دانشکده هنر و معماری، شیراز، ایران

^۲ کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه شیراز، دانشکده هنر و معماری، شیراز، ایران

تاریخ پذیرش: ۹۳/۰۸/۱۴

تاریخ دریافت: ۹۳/۰۵/۰۲

چکیده

بازارهای ایرانی یکی از مهم‌ترین بخش‌های تشکیل‌دهنده ساختار شهر در شهرهای تاریخی و فرهنگی باستان بوده‌اند. این بازارها علاوه بر تأثیرگذاری بر ساختار کلی شهر و شکل‌گیری محله‌ها، به عنوان یکی از مظاهر مهم معماری، در میان مردم از اهمیت برخوردار بوده و در جهان نام‌آور شده‌اند. به دلیل ویژگی‌های منحصر به فردی که بازار قیصریه لار نسبت به دیگر بازارهای برجای مانده از دوران کهن دارد، بررسی عمیق‌تر و موشکافانه‌تر آن ضروری به نظر می‌رسد. هدف از این مقاله دست یافتن به قدمت این بنای ارزشمند است؛ چراکه تاکنون بررسی جامعی در مورد تاریخ دقیق ساخت بنا صورت نگرفته است و تمام تاریخ‌های ذکر شده بر پایه حدس و گمان‌های شخصی استوار است. نتیجه به دست آمده کمک بسیاری به بازشناسی جایگاه و پیشینه تاریخی شهر لار، هم‌چنین میزان اهمیت و رونق آن در زمان‌های گذشته خواهد کرد. برای دست‌یابی به این هدف از روش ترکیبی (توصیفی و تاریخی-تطبیقی) بهره گرفته شده است. ابتدا با مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی اسناد تاریخی، شیوه شکل‌گیری بازارها در ادوار مختلف و مشابهت آن‌ها با بازار لار از جهت موقعیت شهری و بستری که بازار در آن شکل گرفته و نیز از نظر ساختار و هندسه بنا بررسی شده است. به دلیل شباهت بسیار معماری بازار لار به شیوه معماری دوره تیموری، تمرکز خود را بر بازشناسی عناصر شاخص این دوره در بنای بازار قرار دادیم. به همین دلیل ابتدا شاخصه‌های معماری دوره تیموری که در بازار لار وجود دارد، مورد کنکاش قرار گرفت. در ادامه به مقایسه تطبیقی میان بازار لار و بازار بخارا، که آن هم متعلق به دوره تیموری است، پرداخته شد. نتایج حاصله نشان می‌دهد که ساخت و پیکربندی عناصر فضایی بازار لار کاملاً با شیوه‌های به کار رفته در دوره تیموریان، مطابقت دارد. به بیان دیگر تمام ویژگی‌های بارز این دوره به شیوه‌ای اعلا در بازار لار نمود یافته است.

واژگان کلیدی: بازار ایرانی، بازار قیصریه لار، معماری تیموری، بازار بخارا.

A review of the Qeisariyeh bazar in Lar city aiming at finding the roots of the construction age of the unit : A comparative study of Qeisariyeh bazar in Lar and Zargaran bazar in Bukhara

Mohammad Aliabadi

Associate Professor, Faculty Member , University of Shiraz , Faculty of Art and Architecture, Shiraz , Iran

Forough Salmanpour

M.A. in Architecture, University of Shiraz , Faculty of Art and Architecture, Shiraz , Iran

Abstract:

Iranian bazars are among the most important forming parts of the city structure in historical and cultural cities of the ancient time. These bazars not only have had impact on the general structure of the city and formation of districts, but also have been given significance attention by people as one of the important manifestations of architecture and have become famous in the world. Due to the unique features which exist in the Qeisariyeh bazar in Lar as compared with other bazars remained from the old times, it seems it is necessary to make more deep and precise study of it. The purpose of this article is to find out the oldness of this valuable monument , because so far no comprehensive study has been made about the exact date of the construction of the unit and all dates mentioned about it have been based on personal guesses and estimations. The result will help greatly to restudy the position and historical record of Lar city and the degree of significance and its thriving state in the past times. In order to achieve this goal, the combinational method of descriptive and historical-comparative) methods have been used. First, the library studies and review of historical documents to learn about the method of formation of bazars in different ages and their similarities with Lar bazar from the viewpoint of urban position and the ground upon which bazar has taken shape and also it has been studied from the viewpoint of structure and geometry of the unit. Due to the high similarity of the architecture of Lar bazar to the method of architecture of Timurid age, the focus has been made on restudy of the outstanding elements of this period in bazar monument. For this very reason, first the features of architecture of Timurid age which exist in Lar bazar have been cultivated. In the continuation of study, a comparative study has been made between Lar bazar and Bukhara bazar belonging to Timurid period. The results show that the construction and configuration of space elements of Lar bazar are fully in agreement with the methods employed in Timurid age. In other words, all characteristics of this age have been manifested in an excellent way in Lar bazar.

Keywords: Iranian Bazar, Qeisariyeh Bazar of Lar City, Timurid Architecture, Bukhara Bazar .

فهرست منابع و مراجع

- پیرنیا، محمدکریم (۱۳۸۴)، *آشنایی با معماری اسلامی ایران*، نشر سروش دانش، تهران.
- حبیبی، محسن (۱۳۸۴)، *از نثار تا شهر*، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- دی کی چینگ، فرانسیس (۱۳۸۸)، *فرم - فضا - نظم*، ترجمه فرشید حسینی، نشر مهران، تهران.
- سرائی، محمد حسین (۱۳۸۹)، «تحوالات بازارهای ایرانی - اسلامی (مطالعه موردی بازار یزد)»، *فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی*، پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری، تهران.
- ضیاءتوانا، محمدحسن (۱۳۸۰)، *بازار قیصریه لار*، نشر نی، تهران.
- عدل، کامران (۱۳۷۱)، *بازارهای ایرانی*، انتشارات عدل، تهران.
- کاووسی، ولی الله (۱۳۸۹)، «بازسازی آثار معماری در دوره تیموریان»، *تاریخ و تمدن اسلامی*، سال ششم، شماره ۱۲.
- کلارک، راجر (۱۳۸۸)، *مصادیق معماری تجزیه، تحلیل و نقد شاهکارهای معماری*، ترجمه روزبه احمدی نژاد، نشر طحان، تهران.
- کمالی سروستانی، کورش (۱۳۸۴)، *دانشنامه آثار تاریخی فارس*، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری فارس، شیراز.
- ملازاده، کاظم؛ محمدی، مریم (۱۳۷۹)، *دایره المعارف بناهای تاریخی ایران در دوره اسلامی*، ج ۴، بناهای عام المنفعه، موسسه انتشارات سوره، تهران.
- نخبه لاری، محمدباقر (۱۳۷۱)، *کشکول نخبه*، نشر خرد، شیراز.
- وثوقی، محمدباقر و دیگران (۱۳۸۵)، *تاریخ مفصل لارستان ج ۱ و ۲*، نشر همسایه، تهران.
- ویلیبر، دونالد؛ گلمیک، لیزا (۱۳۸۴)، *معماری ایران در عصر تیموری*، ترجمه کرامت الله افسر، تهران.

Adle, Chahryar, and Irfan Habib(2003), **History of civilization of central asia**, unesco publishing.

Aga khan trust for culture(2007),**Aga khan historic cities programme: urban concervation and area development in Afghanistan**,Switzerland.

Azizkhodjayev, Alisher(1997), **Bukhara: An Oriental Gem**, Chief Editorial Office of Publishing and Printing, Tashkent.

Bonine,M.F (1989), **Bazar i.General**, enclopedia print, Vol. 4, pp.21-25.

Gangler,anette, and Heniz Gaube(2004), **Petruccioli, attilio. Bukhara – The Eastern Dome of Islam**, Edition Axel Menges, Stuttgart /London.

Herdeg, Klaus(1990), **“Bukhara”, In Formal Structure in Islamic Architecture of Iran and Turkistan**, Rizzoli; 57-59, New York. Available on ArchNet Digital Library.

E. Wirth, E (1968), “Strukturwandlungen und Entwicklungstendenzen der Stadt” ,**Erdkunde**, Vol. 22, pp. 101-28.

Grove encyclopedia of Islamic art & architecture) [http:// www. Encyclopedia.com](http://www.Enclopedia.com)(.

http://archnet.org/library/documents/onedocument.jsp?document_id=6205.